บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของพืชวงศ์กลอย บริเวณพื้นที่เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ชนิดพันธุ์ ประเภทป่าที่พบ และการสร้างรูปวิธานจำแนกชนิดของพืช (key to species) ที่พบในพื้นที่โดยทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553 ถึงเดือนธันวาคม 2554 ผลการศึกษาพบพืชวงศ์กลอยทั้งสิ้น 9 ชนิด 10 สายพันธุ์ (variety) ได้แก่ มันเลือด (*Dioscorea alata* L.), กลิ้งกลางดง (*D. bulbifera* L.), มันหนอนใบเกลี้ยง (*D. craibiana* Prain & Burkill), มันตึ่ง (*D. decipiens* Hook.f.), มันมือเสือ (*D. esculenta* (Lour.) Burkill), มันดง (*D. glabra* Roxb.), กลอย (*D. hispida* Dennst. var. *hispida*), กลอยเขา (*D. hispida* Dennst. var. *neoscaphoides* Prain & Burkill), มันอียาง (*D. membranacea* Pierre) และมันคันขาว (*D. pentaphylla* L.) โดยพันธุ์พืชวงศ์กลอยที่พบทั้งหมดเป็นพืชล้มลุก มีหัวใต้ดิน (tuber) หรือเหง้า (rhizome) สะสมอาหารไว้เพื่อเจริญเติบโต และแตกลำต้นขึ้นใหม่ในแต่ละปี ซึ่งชนิดพันธุ์ที่พบบ่อยในพื้นที่ได้แก่ กลอย กลิ้งกลางดง และมันดง ตามลำดับ ส่วนใหญ่พบกระจายพันธุ์ในบริเวณป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง ชนิดพันธุ์เกือบทั้งหมดมีการออกดอกอยู่ในช่วงเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ยกเว้น มันมือเสือเพียงชนิดเดียวที่ไม่พบการออกดอก เนื่องจากยังมีการเจริญอยู่ในระยะต้นกล้า

คำสำคัญ ความหลากหลายทางชนิดพันธุ์, พืชวงศ์กลอย, เขื่อนสิริกิติ์

Abstract

Species diversity of Family Dioscoreaceae at Sirikit Dam, Uttaradit Province was carried out for the botanical characteristics, species, forest type and constructed the key to species of plants in the study area. Plant specimens were collected from December 2010 to December 2011. There were 9 species with 10 taxa (variety) of Dioscoreaceae reported from the study area, namely; *Dioscorea alata* L., *D. bulbifera* L., *D. craibiana* Prain & Burkill, *D. decipiens* Hook.f., *D. esculenta* (Lour.) Burkill, *D. glabra* Roxb., *D. hispida* Dennst. var. *hispida*, *D. hispida* Dennst. var. *neoscaphoides* Prain & Burkill, *D. membranacea* Pierre and *D. pentaphylla* L.. All plants are perennial herbs with underground storage parts, tubers or rhizomes, that allow their stems and above ground parts renewable each year. The common species are *D. hispida* Dennst., *D. bulbifera* L. and *D. glabra* Roxb. respectively. They often grow in mixed deciduous, dry evergreen and dry dipterocarp forests. The flowering period was almost between September to November excepted *D. esculenta* (Lour.) Burkill due to the young stage with early new shoots.

Keywords Species diversity, Dioscoreaceae, Sirikit Dam